

מראי מקומות - יומא

פה.

ה. שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה הר"ן בשבת (כ: בדפיו) הביא דברי הרי"ף ורבינו יונה, שלא התיר רבי יהודה בן לקיש אלא בטלטול מן הצד, והר"ן כתב שמדברי רש"י משמע, שאף טלטול גמור מותר בהצלת מת מפני הדליקה, ושכן מבואר מדברי הרמב"ם.

ה. עד היכן הוא בודק עד חוטמו כתב האגרות משה (יו"ד ב', קמ"ג, ד"ה אבל), שפשוט הוא שהחוטם אינו אבר שנותן חיות בהאדם, ואינו מאברים שהנשמה תלויה בהם, אלא המוח והלב הם אלו הנותנים חיות להאדם, והחוטם הוא האבר שדרכו נעשית מעשה הנשימה הבאין על ידי המוח והלב, וסימן החיות הוא על ידי החוטם אף שלא הוא הנותן ענין הנשימה. ומה שהביאה הגמרא את הפסוק 'נשמת רוח חיים באפיו', אין הכוונה לעצם רוח החיים, שזה ודאי אין בחוטם, אלא שרואים את רוח החיים באפיו, אף שאינו ניכר באברי התנועה הגדולים.

ו. לא שנו אלא להמית אבל להחיות אפילו מעל מזבחי פירש רש"י, כגון שידוע ללמד זכות על אדם שנדון בבית דין ליהרג. ובמשנה למלך (ביאת מקדש ב', ה') כתב, שאף לשמואל שלומד מפסוק אחר שפקוח נפש דוחה כל התורה כולה, לומד הוא גם מהפסוק שלהחיות הוא אפילו מעם מזבחי. וביאר שהוא אמינא שכיון שנגמר דינו, גברא קטילא הוא, ואין כאן אפילו ספק פקוח נפש, לזה השמיענו הפסוק של להחיות, שאפילו מעל מזבחי.

א. אם רוב כותיים כותי למאי הלכתא פירש רש"י, למאי הלכתא הוי כותי אליבא דשמואל, הרי כיון שאמר מפקחין עליו, כל שכן שמצוה להחיותו, ולא יזו הלכה הוא כותי. ומה שכתב רש"י כל שכן להחיותו, ביאר השיח יצחק, שהוא משום שמפרנסים עניי גויים עם עניי ישראל.

ב. מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא הקשה המהרש"א, מדוע לא פירשו שמחצה על מחצה ישראל הוא לענין שלא להאכילו נבלות, וכתב שיש ליישב. ובתוספת יום הכפורים תירץ, שדבר פשוט הוא משום שספק איסור להחמיר. והביא דעת הרמב"ם (אי"ב ט"ו, כ"ה) שבמחצה על מחצה מצוה להחיותו, והקשה הכסף משנה לפי זה, מדוע לא פירשו שמחצה על מחיצה ישראל לענין להחיותו, והניח בצריך עיון. וראה בתוספת יום כפורים מה שכתב ליישב בזה, ובעיקר דברי הרמב"ם ראה בכסף משנה שם מה שביאה.

ג. להחזיר לו אבידתו הקשו התוספות, שהרי אין הולכין בממון אחר הרוב, ואם כן מדוע צריך המוצא להשיב האבידה. ותירצו, שרק כשבא לידו ברשות בעלים, אין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממנו, אבל כאן שלא בא לידו ברשות בעלים, הולכים אחר הרוב להוציא ממנו ולהחזיר לבעלים. וכן כתב המגיד משנה (איסורי ביאה ט"ו, כ"ז), שכשאין חזקת ממון, הולכים אחר הרוב. ולפי זה כתב, שאם נגח שור ישראל את שורו, ורובם ישראל, אינו חייב לשלם, לפי שאין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממוחזק.